

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ 2 „
15 „ „ „ 3 „

Kolek (štempelj) znesle vselej
30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 163.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 „ — „
za četrť leta . . . 2 „ 50 „

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 „ 20 „
za četrť leta . . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Liberalna značajnost.

Dober prijatelj nam je pred nekimi dnevi
dal številko „Volksfreunda“ od l. 1849. Med
drugim se v tem listu nahaja razprava o ci-
vilnem zakonu v pruskem deželni zboru.

Neki poslanec je pri tej priliki tako-le govoril:
„Kar se mene tiče, obžalujem, da se mi-
nisterstvo ni še bolj obširno, kakor se je zgo-
dilo, izreklo proti civilnemu zakonu; na ta
način je ministerstvo obžalovano po obeh stra-
neh te zbornice.

Da bi se težavno vprašanje o mešanih
zakonih med katoličani in protestanti lože
rešilo po tem, ko bi se vpeljal civilni zakon,
tega si jaz nekoliko zato ne morem misliti,
ker ravno v deželi ob Reni, kjer so civilni
zakoni pač istina, so se prepričali zaradi zmešanih
zakonov vneli skoro do plamena; v drugih
državnih deželah pa so ti prepričali dokaj manj
viharji, dasiravno morajo v Šleziji, kjer so
vere gosteje druga med drugo pomešane, bolj
pogostoma se sklepati zmešani zakoni. Le pri
reformiranih židovih (judih) se mi civilni za-
kon potreben zdi.

Pravemu židu bo zakon s kristijanko ravno
tako pravno nemogoč, kakor narobe; ako se
pa hočejo oni židi, ki niso več židi, ampak se
po krivici židi imenujejo, s kristijankami, ki
se po krivici imenujejo kristijanke, civilno skup
sešteliti, naj se jim že dovoli ta izjema. Toda
čudno se mi vendar zdi, da bi se zavoljo pič-
lega števila teh odpadnikov (renegatov) prebi-
valstvu več milijonov, ki so zvesti ostali veri
svojih očetov, naložila taka strašna sila.

Jaz ne verujem, da bi mogla postavi biti
naloga, da to prezira, kar je ljudstvu sveto.
Nasprotno ravno mislim, da, ako hoče posta-
vodajalstvo podučevati in voditi narod, je na-
loga njegova, delati na to, da se narodno

življenje v vseh razmerah trdno opira na palico
vere, na blagoslove ali dobrote njene, ne pa
da bi se ta palica tam, kjer je, kot nepotrebna
pritiklina po gosposki zametavala in se tako
spoštovanje cerkve in verskih obredov tam,
kjer se je globoko vkoreninilo, spodkopavalo,
in to v takem času, ki nas je učil s krvavimi
črkami, da tam, kjer se je posrečilo prostom-
islečim, ki se omikane imenujejo, svojo ne-
marnost gledé vsakega pozitivnega verovanja
množici ljudstva toliko vcepiti, da je pri nji
od krščanstva kot goščava na dnu ostala le
puhla dvojestranska moralna filozofija (modro-
vanje o nramnosti), da je med hudodelnimi
strastmi in mirnim državljanom le golo bodalo,
da boj vsih zoper vse ni domišljija. Če ste
vzeli človeku razodeti mu razloček med dobrim
in hudim, vero na oboje, mu morete sicer do-
kazati, da so zažugane ropanju in morjenju
po postavah, narejenih po tistih, ki kaj imajo,
za varnost njihovega premoženja in osebe,
hude kazni, toda tega mu ne boste nikdar
dokazali, da je sploh kako početje samo na
sebi dobro ali hudobno. Jaz sem v tem času
marsikterega svobodomiselnega videl, ki je prišel
do za-nj sramotnega spoznanja, da je nekoliko
pozitivne krščanske vere pri prostemu človeku
potrebno, da ne postane človeški družbi ne-
varen. Dokler ne bodo prišli ti zmotljeni spo-
znavalet humanitétne ali ljudoljubne vere do
preprijčanja, da je njim v prvi vrsti nekoliko
te vere najbolj treba, tako dolgo ne morem se
ubraniti žalostne misli, da se nam nikakor še
ni dosti hudo godilo.

Med razpravo se nam je pravilo na tem
mestu, da se Evropi zdimo narod mislečih.
Gospoda moja! Prej je bilo tako, a narodno
zastopstvo zadnjih dveh let nas je pripravilo
ob to slavo, pokazali ste raznenadjeni Evropske
prestavljalce francoskega zavržka (makulature),

ne pa ljudi, ki sami kaj mislijo. Mogoče, da,
če si pridobi civilni zakon tudi Vašo večino,
bo to vzročilo, da narod spozna sleparstvo, v
čegar zanjke je vjet, da se mu bodo oči od-
prle, ko se mu bodo starodavne krščanske
temeljne pravice druga za drugo jemale: pra-
vica poročiti se po krščansko, po tisti šegi,
ktero tirja od vsacega njegova vera, ne da bi
bil pri tem odvisen od ustavnih obredov.

Ako nadaljujemo na ti poti, se mi zdi,
da bom še doživel, da se bo ladija norcev
razbila ob skali krščanske cerkve; kajti še je
pri narodu vera v razodeto besedo božjo bolj
trdna od vere v zveličavno moč kakoršnega
koli člena ustave.“ (Dobro! Sikanje.)

Ali niso to izvrstne besede? In kdo jih
je govoril? Mar mož katoliške stranke a là
Malinkrodt, Reichensperger itd.? Kaj še; tako
je govoril tedanji poslanec Bismark, ki se-
daj, ko državni kancler, ni vedel imenitnejšega
posla, kakor na Pruskem vpeljati civilni zakon.

Tako je govoril Bismark, ki hoče sedaj
cerkev popolnoma zatreti in za kterege le ena
oblast velja na svetu, oblast vsegačone dr-
žave. Pa se ve da, Bismark je bil l. 1849
konservativen poslanec in zdaj je liberalen
državni kancler. Kakor se bomo v prihod-
nje prepričali pri slovenskih poslancih, je pa
prva in neobhodna tirjatev liberalizma, da člo-
vek, ki se njemu vda, predružači svoj značaj,
da postane breznačajen.

Avstrijsko cesarstvo.

Iz novomeške okolice, 27. m.
(Izv. dop.) O blažena nova čra, o cvet kulture,
o razvplta prostost! tako bi človek vskliknil
premišljevaie to, kar čuje in bere. Dokaz za
tak klic bi bil ta-le: V Rudolfovem je zdaj
zvečer šola za rokodelske učence, ktere pod-

Podlistek.

Mrtvaška procesija.

(Za sv. postni čas mnogim v premislek — libe-
raluhom v ogledalo.)

(Konec.)

Pride določen dan preiskave: — sodnijski
preiskovalec bil je blagorodni g. Tr... ali zdaj
nobenega zatoženca o napovedani uri ne manjka.
Preiskava je bila resna, mirna, s hitro, zato-
žencem primerno obsodbo sklenjena. Dobili so
batine z leskovico, ktero so korporali ali de-
setniki blažnejega časa na strani nosili, —
zdaj je boje več nimajo, ali pa le v paškvil,
ker se za zrele suroveže več ne rabi. To je
bilo najboljše zdravilo za take zdivjane spri-
dence in bile so prav tolste tako, da je sod-
nijski izvrševalec, po rodu Čeh, pozneje vsim
nazočim v zadovoljni posmeh pravil, svojo temno-

sivkasto suknjo potresaie: „Tako sem jih kuřil,
da bo tako imél, kakor moja suknjica, in bo
pomnil, dok bode živ.“

Pač se morajo surovi divjaki okleščevati,
gladko obrezovati, naravnavati, požlahnovati,
če hočemo kaj prida sadu od njih imeti. Prva
vrtnarja v vrtu sv. kat. cerkve od Boga otro-
kom dana sta oče in mati. Če ona dva po
svoji krščanski dolžnosti precej s prvega skrbno
na nje ne gledata, jih po krščansko v strahu
božjem ne odgojajeta, jim surovih poganjkov
hude trme, grdiš strast za časa ne obrezujeta,
od hudega jih odvrčevaje in nagibljevaje k
vsemu dobremu, če božjega strahu z lepim
zgledom v njih mlado srce ne vtiskujeta, jima
bodo surovi, trnjevi, bodeči divjaki ostali in le
malopriden sad dajali; kajti „malopridno drevo
ne more dobrega sadu roditi“. V krščanski
izreji zanikarnim starišem so taki otroci v ve-
liko sramoto in prepozno žalost že tukaj pred
svetom in v neizgovorljivi odgovor pred Bogom,
kteri jim jih je v skrb izročil ter jih bo ne-

kday zopet iz njih rok tirjal. So pa otroci
samopašni, hudi volji prepuščeni kday srečni?
Tukaj zaidejo na stran stezice razuzdanosti,
hudobije, zabredejo na „široko cesto pogub-
ljenja“ in brez posredovalne posebne milosti
božje težko težko zopet na pravo pot pridejo.

Ali obrnimo se zopet k mrtvaškim spre-
vodnikom, od kterih je korporal z leskovico
trdil: „da ne bodo pozabili vse žive dni“. In
res, mož se ni varal. Od tiste dôbe je bil
tukaj zopet lep mir. Toda strahovalna roka
božje pravice, ki jih je enkrat v njih lastne
zanjke vjela, jih njim k boljšemu ni več spu-
stila, ampak po neizvednem sklepu svoje mo-
drosti, kakor zaupamo, k izveličanju peljala.
Skoz leto in dan bili so trije mladi deležniki
mrtvaške procesije pokopani, eden na Št. I...
eden na Tr... in eden na R... z lepim kr-
ščanskim sprevedom na ravno tistem potu,
kjer so poprej mrtvaško procesijo sami obha-
jali, ne misleči, da bodo v tako kratkem času
sami mrliči. Četrtemu, vojvodi mrtvaške pro-

učuje g. prof. Šuklje. Nekega dne si vzame imenovan g. profesor prostost in jame razlagati smrtni greh in spoved, se ve da, po svojih krivih zaumevih. Kmalo pa — glejte čudo — se pokaže sad njegovih naukov. Fant na trgu preklinja posvarjen od neke ženske odgovori: Saj je profesor v šoli rekel „da spoved ni nič“. Drugi učenec, kateri se je v šoli nemirno vedel in od g. profesorja kaznovan bil, noče iti več v šolo, in ko ga mojster opominja, naj v šolo gre, reče: kaj bom hodil take neumnosti poslušat, ker tako le nam pripoveduje in začne ponavljati una zaničevanja verskih resnic. To se vé, da ne dopade ne mojstru, ne učencevim starišem. Ko pa mati učenceva g. profesorjevemu sorodniku to očita, jo g. prof. pismeno povabi, da naj ona pride ga odpuščanja prosit in naj prekliče, kar je govorila, drugače jo bo pri sodnji tožil. Mati tega ni storila, ampak radovedno čaka, kdaj bo prišla tudi ona pred porotnike, ki ravno zdaj tukaj obsojajo hudodelce. G. Šuklje pa neki tudi gimnazijskim učencem vedno preti, kako trdo bo ž njimi ravnal; zatoraj ga zaničujejo in obkladajo s priimkom, kateri mu ne dela časti, kateri bi se pa smel mladoslovenecem sploh dati. Tudi p. n. gg. oo. frančiškanom neki ta g. od strani žuga, da jih mora on iz šol spraviti, katerim pa revše z vso svojo novo-šersko, brezversko in mladoslovensko učnostjo, katero je „Slovenec“ že enkrat pojasnil, še komaj do kolen seže. Mar to ni mikavno!

Če Vam je prav, pa še v drugo kaj*).

Dunaj, 29. marca. V God vélikega angelja Gabrijela — 24. marca — so v državnem zboru sékali se zarad jezuitov v Inšpruku, in zmagali so jezuiti tako, da lahko rečemo, da so v imenu Jezusovem klanjali se vsi — v nebesih, na zemlji in pod zemljo. Sovražniki, neprijatelji in prijatelji jezuitovski so med seboj tako se bili spopadli, da so nazadnje priznali jezuitom še v prihodnje državno pomoč 8400 gld.

Proračunov odbor je sklenil resolucijo, naj vlada zadnjega julija 1874 sklene bogoslovno učilišče v Inšpruku in odpravi; poslanec Beer pa je nasvetoval, naj se plača bogoslovnih ondodnih profesorjev sicer v izvanredni proračun postavi, vendar naj se zahteva, da se jezuitje odpravijo popolnoma. Pri glasovanju pa so po hudi borbi vstavoverci med seboj se tako razkropili, da so tisti, ki so s prva glasovali z Beerom, kateremu je pritrdila bila tudi vlada, potegnili potem zoper odborov na-

*) Prosimo.

Vred.

cesije, rojenemu Tr... pa je božja milost dalj časa podelila, v sé iti in se poboljšati, vendar pa vse tako čudno vodila, da se je beseda Gospodova po njegovem namestniku govorjena vidno dopolnila. Pred 3. leti se je v to faro priženil, vdovo vzela, jo pa zopet kmalo vdovo zapustil — brez otrok. G. župniku sicer ni bilo prav povoljno, da je hotel ta človek priti v njihovo faro, vendar, kakor popred, izročijo tudi zdaj vse volji božji in se temu zakonu ne ustavljajo. Storili so, kar je bilo mogoče za njegovo poboljšanje, in Bog mu je za sprejemo njegove sv. milosti voljno srce odprl, da so g. župnik veselje nad njim doživeli in ga že skor poštenim možem prištevali. Ali nezapopadljivi so božji sklepi. On za kozami zbolil, celó pamet se mu zmeša, da je v nevarnosti, nepreviden biti z vsemi svetimi zakramenti. Ali Bog, kateri grešnika tepe, ga tudi ljubi. Ljubil je tudi rajnega spreobrnjenca, mu dal milost zdrave jasne pameti v zaranem jutru njegove smrti, da se svojih grehov s skesanim srcem, s spo-

svet, in sta padla tako oba. Kakor priznavajo celo liberalni časniki, sta padla ta dan tudi Giskra in Herbst. Prvi je hotel pokopati jezuita, pa je pokopal sam sebe. Ménil je, da ga bodo poslušali celó pri oknih od zunaj, pa so še ti, kar jih je bilo v zboru, in judje iz časnikarskih prostorij pobegnili med njegovim govorom. (Er kam mit zerissenen Stiefeln nach Wien und lebt jetzt auf grossem Fuss; aber sein politischer Stiefel ist zerissen und hat ein gewaltiges Loch, und das kommt daher, dass seine Politik von jeher — ein Stiefel war! — pravi o Giskri „Das Recht.“) — Padel pa je tudi Herbst, in nehal biti avstrijski Deak! Pravijo, da je on sestavil celo Beerov nasvet, potem pa v zboru ga zdeloval!

Govoril je minister Stremayr, ki je povdarjal, da se morajo stvari presojevati tako, kakor so. Ko so l. 1870 bogoslovno učilišče v Inšpruku hotli odpraviti, so oporekali temu povsod, celo iz akademiških krogov. Ako preženemo jezuita, imamo sicer bogoslovno učilišče, pa nobenih poslušalcev. Ko to spregovori, na levi sploh mrmrajo. Minister Unger povdarja ravno tako, da se potega le za postavnost, in da po osnovnih postavah smejo učiti tudi jezuiti, katerih oni, ki danes tako drobno učeni govorijo zoper nje, ko so bili zbrani ministri, vendar niso upali pregnati, da se pa sam — se vé — zanje tudi ne poteguje itd.

Po vsem tem se lahko reče, da je zmaga ta dosegla se v imenu Jezusovem, in v toliki zmešnjavi je ona vsaj žarek boljše bodočnosti v Avstriji! — Za novo vseučilišče je po namestnikih svojih v državnem zboru glasilo se 5 mest: Brno, zanje govoril D' Elvert; Solnograd, govoril Keil; za Trst potegoval se Porenta; za Črnovice Tomažek in za Ljubljano Razlag. Stremayr je odgovoril, da si hoče to reč premisliti, in če tudi ne koj v prihodnji sesiji, kakor zahtevajo, vendar brž ko bo mogoče povedati jim, kaj in kako si je premislil.

Dunaj 25. marca. (Izv. dop.) Deakovi listi niso nič kaj veseli novega ministerstva, katerega duša je Ghyczy. Sennyeya so jako silili, da bi bil stopil v ministerstvo in moral se je pred njimi zapreti v sobo in oglasiti se bolnega, da je imel mir pred ljudmi. Za katoliško stranko to ni nikakoršna zguba, ker Sennyey se s ponosom prišteva liberalnim katoličanom in v nekem očitnem govoru se je kar naravnost zavaroval pred ultramontanizmom. Njegova cerkvena politika bi se tedaj nič ne ločila od politike vsakega liberalnega ministerstva. Tukaj se sploh sodi, da bode sedanje

kornimi solzami spové in z vsimi svetimi zakramenti oskrbljen na večer zaupljivo v Gospodu še le 30 l. star umrje. „Veliko je v nebesih veselje nad enim grešnikom, ki pokoro stori,“ katerega veselja so se z g. župnikom tudi dobri farani vdeleževali, ker smo ga ravno v nedeljo pred 14 dnevi v lepem sprevedu na tisto mesto pred cerkvena vrata spremili, kjer ga je bila pred nekimi leti božja milost na hudem potu zdvijane razuzdanosti ustavila: „Do sem, in ne dalje!“ — „Ne stori kaj hudega, in nič hudega se ti ne bo zgodilo. Odvrni se od krivice, in zleg se bo od tebe obrnil.“ I. Sir. 7. 1 - 2. „Boj se Boga iz cele svoje duše in spoštuj njegove duhovne.“ 31. „Veseli se mladenič v svoji mladosti, bodi dobre volje, uživaj, kar ti srce in oko poželi, pa védi, da te bo Bog čez vse to na sodbo postavil.“ Pridg. 11. 9. — Bodi tudi našim pokojnikom sodba božja mila!

ogersko ministerstvo določivno tudi za naše verske postave. Ako se bode to ministerstvo ohranilo tako dolgo, da se bodo te postave cesarju predložile v potrjenje, ni dvoma, da bodo potrjene; ako bode pa dotistihmal moralo že odstopiti in vladanje prepustiti konservativcem, potem bi te postave utegnile splavati po vodi. „N. W. T.“ piše o ministerskem predsedniku ogerskem, da je pošena duša, pa brez posebne politične zmožnosti; on je že četrti ogerski predsednik in če primerjamo Andrassyja polni luni, nam Bitto pomenja zadnji krajec. Veliko bolj pomenljivo, kakor novo ministerstvo, je imenovanje grofa Zychyja za poslanca v Carigradu. Pred 25 leti je ko cesarski komisar spremljal rusko vojno kneza Paskijeviča, ki je pomagala pomiriti Oggersko. To imenovanje pomenja, da se Avstrija na izhodu popolnoma uda Rusiji ter ji pomaga k napredku. Brez posebne sile izpodmikuje Turčiji podpore, dokler se ne bode sama skupaj zgrudila, in prepušča tamošnje katoličane milosti ali nemilosti razkolnih Rusov. Ta politika se s katoliškim značajem naše dinastije čisto nič ne strinja, pa tolikanj bolj dopada liberalcem, ker pospešuje njih slaboglasne namene.

Dunaj. — Najiminitnejši dogodek je spomenica škofov zoper konfesijonelne, postave, katero je podpisalo 26 škofov in 6 pooblaščenec. Jedro precej dolge spomenice, ki pojasnuje verske postave, je to, da konkordat je za škofo še zmirom veljaven, da tedaj pritrjujejo določbam novih postav, ki so v soglasju s konkordatom, kar je pa odveč in kar bi utegnili cerkvi biti nevarno, temu se ne smejo nikdar vdati in se tudi ne bodo. Ta govor nam je všeč, ker svesti smo si, da se bodo naši škofo po tako energični izjavi tudi ravnali, če bi jih zarad tega tudi, kakor na Pruskem, zapirali. V gosposki zbornici je večina verskega odseka izrekla se za postavo, kakor jo je izdelala zbornica poslancev, manjšina pa izreka svoje prepričanje, da se reč vgodno zamore rešiti le po porazumljenji med cerkvijo in vlado. Obravnavale se bodo postave v gosposki zbornici še le po veliki noči. — Zbornica poslancev je v zadnjih sejah obravnavala izdatke za šole. Vošnjakov predlog o slovenskem učnem jeziku za naše srednje šole, ravno tako predlog Razlagov, naj se za potrebščine ljudskih šol na Kranjskem na mesto 10,000 stavi 15000 gld., nista bila sprejeta. Pri volitvah za delegacije je za Kranjsko izvoljen Schaffer in Razlag za njegovega namestnika. Zopet nov dokaz, da Razlaga nemčurji tako rekoč že prištevajo k svojim. Prikupil se jim je 21. t. m. na novo s svojim govorom, o katerem hočem prihodnje nekoliko obširneje pregovoriti.

Oggerska, 29. marca. Novemu ministru nič kaj ne zaupajo. Bitto predsednik sicer tolaži in morda dobro misli; ali — o denarstvenem ministru Kol. Ghyczyju se pripoveduje, da je že prej najhujšim liberalcem obljubil, da boče brž ko se denarstvene zadeve nekoliko vravnajo, sam stopiti na čelo, manj liberalne druge odpraviti iz ministerstva, ter potem z vsemi močmi pospeševati liberalizem, vzlasti s Trefortom — v duhu nove dobe. Da se to obrača posebno na verstvene in cerkvene razmere, ni težko uganiti. Pozor toraj, si kličejo unstranski katoličani med seboj, in — pripravimo se! — Za predsednika v državnem zboru je izvoljen Bela Perczel, za predsednika v Deakovem klubu pa Gorove.

Vnanje države.

Pruska 26. marca. V državnem zboru se posvetujejo o tiskovni postavi. Paragraf 17 te postave določuje, da se smejo dvakrat obsojeni vnanji listi prepovedati za dve leti. Poslanec Guerber je predlagal, da bi ta prepoved k večjemu trpela 6 mesecev; za ta predlog so glasovali Poljaki, središče, naprednjaki in posamezni narodno-liberalci, pa ni obveljal. — Socijalni demokrati so 18. t. m. praznovali spomin na upor pariške komune. Hasenclever je pri ti priliki imel slovesen govor, v katerem je rekel, „da vse velike ideje so se vpeljale s krvjo in silnimi prekucijami. Bero-linska revolucija l. 1848 bila je zadnje poje-manje strašne nevihte od l. 1789—1793, pa-riška prekucija l. 1848 pa, in zlasti boj ko-munistov leta 1871 sta znamenje velike pri-hodnosti. Ideja četrtega stanu (delavcev) pa, upa, se bode mirno rešila.“ Iz tega je razvidno, da Hasenclever sam ne veruje, da bi se soci-jalna kriza rešila mirno in njegove besede nas-nehoté opominjajo na grozoviteže francoske prekucije, Marata in Robespierre-a. —

Francoska V zbornici so se 27. t. m. zopet sekali: Poslanec Dahirel je hotel, da naj narodna skupščina 1. junija odloči o stan vladi. Kerdel je rekel, da reč ni tako nujna, ker se je Mac Mahonu pripoznala sedemletna oblast, ktere mu nihče nima pravice prikrajšati tudi ne za eno uro. Pri glasovanju so Dahirelov predlog zavrgli s 330 glasovi proti 258. Za tem so pretresovali vtrjenje pariškega mesta. Thiers-ova stranka je bila za to, da se utrdijo le nekteri bolj imenitni kraji, pa sprejel se je predlog dotične komisije za splošno utrjenje s 389 glasovi proti 183.

Španjska, 29. marca. Kastelar je zmenjen s Seranom poslal po zgubi pri Somo-rostru tajnika na Kaprero, češ, naj Garibaldi se vjunači zopet in s svojimi prostovoljci pride jima na pomoč zoper Karliste, ker pa povabilo ni bilo nepogojno, je Garibaldi kar naravnost odrekel, izročivši tajniku zapečaten pismo do Kastelara. Toraj celo Garibaldi bi jim bil dober! Pravijo, da Serano hoče princa Alfonsa z vstavno monarhijo. Dokler pa ta ne more še na prestol, naj vlada poseben svet vladarski. 29. marca. Karlistični telegrami poročajo, da so 25. t. m. republikanci na vseh krajih bili premagani. Karlisti tudi v Kataloniji jako vrlo napredujejo in so zajeli Taragono.

Turška. Poslanci proti - katoliške stranke so se že razšli po deželah, da bi povsod na en dan prevzeli cerkve, ki so v sobah katoličanov. Če bode treba, se jim bodo vzele s silo. — Sadik paša iše 40 milijonov frankov na posodo ter se je zavezal v zastopnosti s prvimi bankirji v Parizu, Londonu, Berlinu, Rimu in na Dnnaju osnovati nekaj denarni ustav, kateri bode imel pravico pobirati državne dohodke in izplačevati stroške. Vlada pa tej pogodbi še ni pritrdila. V budgetu za leto 1874—75 stoji dohodkov 24,800.000 turških lir, stroškov pa 25,600.000. Primankljev 800.000 lir se bode poravnal s tem, da se bodo znižali nekteri stroški.

Domače stvari.

(Občnega zbora političnega društva Slo-venije) 29. t. m. se je vdeležilo do 50 udov. G. predsednik dr. Bleiweis je v krepkem govoru pozdravil nazoče in kratko omenil društvenega delovanja po zadnjem občnem zboru, ki je bil meseca februarja preteklega leta. Čas ta je žalostnega spomina, ker narodni

razdor se je pokazal djansko. Propadli smo pri volitvah, pri katerih smo prej zmiraj sijajno zmagovali. Vendar pa se tudi pri teh volitvah smemo ponášati z zmago, s katero se poprejšne ne morejo meriti. Na priporočilo našega društva je bil voljen grof Hohenwart, in kaj je Hohenwart v zboru, to zdaj ve vsak. „Den Abgeordneten von Krainburg“ bi radi utopili v žlici vode, ker on je zdaj najime-nitnejša oseba državnega zbora. Dalje omenja g. predsednik g. Poklukarja, ki je sam sebe žrtvoval, da so vrli Gorenjci v naglici mogli popraviti, kar so zmoteni Notranjci zakrivali. — Katoliško politično društvo, nadaljuje go-vornik, je razpušeno; zakaj? ne vem, tudi tega ne vem, ali se bode namesto njega osno-valo novo društvo. Po privatnih pismih in po „Slovincu“ pa so se stavila javno vprašanja, bode li tudi „Slovenija“ branila katoliško cerkev tako, kakor katoliško politično društvo? „Slo-venija“ nima imena kat. pol. društva, a na imenu ni nič ležeče; ona dela od začetka sem na temelju sv. vere in pod geslom: vse za vero, dom, cesarja. To bode tudi za naprej tako ostalo in zato je zaupanje v to društvo opravičeno.

G. Murnik zatem poroča obširnejše o delovanju društvenem v preteklem letu, ktero se za Slovence nikdar ne bode imelo šteti med dobra leta. V tem letu se je pokazalo, da needinost bratov ni nikomur v korist in da sta resnična pregovora: „Sloga jači, nesloga tlači“ in: Duobus litigantibus tertius gaudet.“ Društvo je v zboru od 25. januarja l. 1873 obravnavalo vprašanje o neposrednih volitvah in sklenilo poslati cesarju adreso zoper volilno prenarredo. 15. febr. je stavilo kandidate za volitve v obrtniško in kupčijsko zbornico, ktere pa še zdaj niso končane. 5. in 8. marca se je društvo zgovarjalo o volitvah za mestni zbor, pri kateri priliki se je zgodilo, da so tisti, ki so bili naj bolj za vdeleževanje, od-povedali se kandidaturi. Meseca maja se je volil izvrševalni volilni odbor za Kranjsko in odbor Slovenije je skrbel tudi za to, da so se po „Novicah“ in „Slovincu“ širili poduki o vravnavi zemljišnega davka. V letopisu je na-tisnjena dotična postava in sklical se je bil tudi zbor posestnikov, da so se o tem na-tančneje posvetovali. Udov je imelo društvo 591, doneskov 420 gld., stroškov 480 gld. in vsega dolga ima še 200 gld. Zbor je to poro-čilo na znanje vzel.

Dr. Costa se potem spominja umrlega rodoljuba g. Schwentnerja, ki je na vso moč od prvega začetka podperal narodno reč. V znamenja sočutja vsi pričujoči na povabilo predsednikovo vstanejo. — Dalje je omenjal izvršnega postopanja grofa Hohenwarta, na ktereга zdaj vse gleda, in ki bode, če tudi ne še precej za sedanjim ministerstvom, enkrat pa gotovo prišel zopet na vladino krmilo, kar je pripoznal celo Lasser, ki ga je imenoval moža jako pomenljive (bedeutungsvollen) pri-hodnosti. Zbor je vrlému grofu zaklical tri-kratno slavo in enoglasno sprejel od dr. Coste nasvetovano resolucijo: Občni zbor političnega društva „Slovenije“ pritrjuje postopanju grofa Hohenwarta in njegovih tovaršev v držav-nem zboru in jim izreka svojo naj iskrenejšo zahvalo. G. predsedniku se je naročilo, da ta sklep grofu Hohenwartu takoj telegrafično na-znani.

Dr. Karol Bleiweis je vprašal, kaj je zaradi mestnih volitev? Naložilo se je novemn odboru, naj nemudoma to v pretres vzame in potem v posvetovanje skliče volilce ljubljanskega mesta.

Konečno se je volil nov odbor, v ktereга so izvoljeni: Dr. Bleiweis, dr. Costa, Debevec, Klun, Murnik, Pakič, Pfeifer, Poklukar, Regali, Souvan starejši.

(Trije gadi) so priplavali v škatljici za-pti te dni po Ljubljani. Fant, ki je posodo vjel in zagledal gade v nji, jih je prodajal po mestu; magistratni pisar L. kupi nevarne žive živali in ko se ogrejejo, ga piči eden ga-dov trikrat, tako da je bil v smrtni nevarnosti. Vendar se bo zdravnikom menda posrečilo, da ga rešijo smrti. Nam se nerazmljivo zdi, kako da je smel fant take nevarne živali javno prodajati.

Razne novice.

— Avstrijska severna preiskava. V tovarni Reithoferjevi na Dunaji je grof Vilček naročil petdeset zračnih oblončkov (Luftballon). Te oblončke hočejo izročiti ribi-čem, ki najdalje na sever hodijo nad some ali kite, naj jih ondi na lednem morji izpustijo na raznih krajih, da morebiti vendar kaj iz-vedó od avstrijske znanstvene družbe, ktera se je že skor pred dvema letoma na sever na preiskovanje podala, pa že celo leto ni nobe-nih sporočil od nje.

Porotna sodba.

Pretekli četrtek, 26. marca, se je pričela končna obravnava pred porotniki zoper Jerneja Šimenca in njegovega 17 let starega sina Matevža, ki sta bila zatožena hudodelstva požiganja. Prednik sodnije bil je g. dež. sodn. svetovalec Kaprec, zatoženca je zagovarjal dr. Rudolf; porotniki so bili možje iz več krajev Gorenjskega in Notranjskega. Obravnava je trajala dva dni. Ker se nam prav mikavna zdi, podamo svojim bralcem iz nje kratek po-snetek.

11. oktobra p. l. zvečer je pogorela kajža Jerneja Šimenca v Rodici, okraja kamniškega, blizu Vira. V tej kajži je bivala tudi druga družina peterih oseb, katerim je vse pogorelo. Tudi za okoli stoječe sosedne hiše je bila ne-varnost velika in da bi ne bilo izdatne po-moči in brizgalnice, gotovo bi bilo pogorelo še več poslopij.

Že pri ognju pa je padel sum na Jerneja Šimenca, da je zažgal, celó pred ognjem se je govorilo že splošno, „da bo pri Šimencu en-krat gorelo.“ Zato je moral od ognja bežati, ker so mu žugali, da ga bodo v ogenj vrgli. Sum je tedaj popolnoma letel na Jerneja Šimenca in sicer iz mnogovrstnih vzrokov.

Jernej Šimenec je bil pred kratkim svojo kajžo, ktera je bila prej že zavarovana pri „Slaviji“ za 200 gld., zavaroval pri „Viktoriji“ s svojim orodjem vred za 600 gld.; malo dni pred ognjem je spravljaj vse, kar je imelo večo vrednost, svoje mizarsko orodje, hišno orodje itd. iz hiše in ga vozil drugam; tudi je bil s svojim stričnikom v pravdi za kajžo in se je večkrat izustil, da bo prej vse h . . . vzel, predno bo ta stričnik dobil kajžo. Vsled neke pogodbe s stričnikom bi bil moral iz-seliti se o sv. Mihelu, toraj bila bi kajža za-nj zgubljena.

Ker je toraj sum ljudstva letel na-nj, ga je sodnija prijela in v preiskavi se je poka-zalo, da sicer Jernej Šimenec ni sam zažgal, ampak svojemu sinu Matevžu, znanemu pore-dnemu fantu, ukazal zažgati; fant je bil res tisti večer, ko je gorelo, kratko pred ognjem zginil za nekaj časa iz hiše, to je dokazano po pričah; tudi je on prvi zapazil ogenj, ko

je šel drugič iz hiše očetu po vode; dalje ga je videla sosedinja, ko je stal ravno na tistem mestu pri hlevi, kjer je začelo goreti, in ko je sosedinja nad njim zavpila, se je še le oglašil in zakričal, da gori. V vsem tem je našla sodnija gradiva dovolj za tožbo in oče se je imel zagovarjati, da je sina našuntal, da je zažgal bajto, in sicer deloma iz tega namena, da bi potegnil 600 gld. od „Viktorije“ in se ob enem maščeval nad svojim stričnikom, s katerim je živel v velikem sovraštvu.

K obravnavi je bilo poklicano mnogo prič obojega spola, ki so vse potrdile, česar je zatožba dolžila Jerneja Šimenca in njegovega sina, ki sta pa vse tajila. Oba, oče in sin sta v vasi v slabem imenu, „rada izmikata“, kakor pravijo priče. Tudi pred sodnijo se tako vedeta, da je mnenje ljudi opravičeno, zlasti od 17letnega fanta ni pričakovati nič prida. Priče večidel pripoznajo, da niso prijatelji Šimenca, zlasti njegov stričnik Jaka pokaže očitno sovraštvo. Izvir tega sovraštva je ta-le: Jernej Šimenec je kupil kajžo od svojega stričnika Blaža Šimenca, kateri jo je podedoval po svojem očetu, ki jo je prej od sosedu kupil, a ne na-se prepisal. Zato je bil on pravi posestnik. Jaka Šimenec pa, kateri je vedel, da kajža ni prepisana, je pregovoril ženo prodajalca, da njemu dovoli prepisati kajžo na njegovo ime in naredi kupilno pismo na videz. Na ta način je mislil svojega strica pregnati iz kajže in posestva in ga je res gnal do neke pogodbe pri županu v Jaršah, po kateri bi se imel Jernej Šimenec umakniti. Te pogodbe pa Jernej noče pripoznati, ker pravi, da so ga v pijanosti do nje prisilili.

Kakor se iz tega vidi, je stvar zelo zamotana, pokaže se tudi veliko sovraštvo med žlahtniki. Dokazati se naravnost ne dá, da bi bil oče ukazal sinu zažgati, ali da bi bil sin res zažgal. Tudi protnikom ni bila stvar tako jasna, da bi bili vsi prepričani o hudodelstvu, ktere ga bi bila oče in sin kriva, in tako sta bila nekriva spoznana, ker ni bilo dveh tretjin glasov zoper nju.

Na podlagi sodbe porotnikov ju je tudi sodnija nekriva spoznala in iz zavora izpustila. Ko se jima je razsodba prebrala, sta se zmagonosno ozirala po občinstvu, ktero pa je bilo prepričano, da bo vsaj fant kmalu zopet dal povod kaki sodnijski obravnavi, ker je, kakor pravijo, jako „zrel“.

O klanju goveje živine,

kakošno je zdaj in kakošno naj bode v prihodnje.

Letošnje „Novice“, št. 9, so objavile nek članek o klanju goveje živine. Da bi se ta za mesarje in tudi za občinstvo jako važni članek bolji razširil med ljudstvom, nas je njegov spisatelj, g. Skalè, naprosil, da ga priobčimo tudi v „Slovenca“. Ti želji tem raji vstrezamo, ker vemo, da bodemo s tem vstregli tudi svojim bralcem, kateri omenjenega članka še niso brali v „Novicah“. Tako-le se glasi:

„Ena najvažnejših obrtnij je gotovo mesarja ali klanje goveje živine.

Meso je najvažnejši živež človeški, ktere ga se vsak dan na tisoče in tisoče centov porabi, a vendar se mesarji, in menda po pravici, pritožujejo, da za svoje trudapolno delo imajo premalo ali celo nič dobička, občinstvo pa se spet pritožuje, da je meso predrago. Tako je zmirom krič na tej in uni strani. Zato tako važna narodno-gospodarska obrtnija, kakor je mesarija, gotovo zasluži, da se v resen pretres vzame.

Dosihmal je navada zelo po vsem svetu, da mesar vola ali kravo tako kolje, da ga na vrv priveže, najpopred s sekuro po glavi tako dolgo bije, da omamljen pade, potem mu pa velike žile prereže in naposled skoči na žilino in jo še z nogami tlači, da jej, kolikor mogoče, veliko krvi iz trupla spravi. Mesar se tako krvi boji, kakor da bi kri bila strup.

Kri navadno v vodo steče, ali če jo mesar vjame, mu tako malo vrže, da ni skoraj nič vredna.

Goveja živina ima osmi del krvi svoje teže (pitana ali debela živina ima manj krvi, kakor pa kumerna), tedaj se pri klanju okoli 30 do 50 funtov krvi zgubi. Po takem mesar pri enem govedu na krvi 10 do 15 gld. zavrže. Če mesar vsak dan le enega vola pobije, ima na leto in dan čez 2000 gld. gotove zgube, zakaj? — zato, ker je on tudi kri kupil, ko je vola kupil, al prodal je ni!

Zakaj pa mesar živino kolje tako, da kri strani meče? Jaz ne vem družega odgovora, kakor tega, da je to stara, od Abrahamovih časov navadna šega, in ker drugače ne zná.

Kaj pa je kri, da se je mesar tako boji, da je ne bi kaj v truplu ostalo? — Kri je najboljša redivna reč, ravno iz nje se dela mesó; zakaj bi tedaj ne bila za vžitek? Ali mar krvave klobase niso dobre? Tisti deli, kateri nimajo prav nič krvi, kakor kite, vezki, kože hrustanci itd. niso niti okusni niti redivni.

Glavni vzrok tedaj, da mesar nobenega posebnega dobička ali da včasih še zgubo ima, je edini ta, da on krvi tako ne prodá, kakor mesó, to je, on krvi z mesom vred ne prodá.

Mesarji! jaz vam to skrivnost očitno razodenem, da ne bote več zgube imeli, temuč vsako leto gotovo več tisoč goldinarjev dobička, ako začnete živino tako klati, da ne bode nič krvi zgubila.

To pa naj se tako-le dela: v zatilnik med prvi vratni vrtnec in vrhglavno kost naj se zabode špičast nož tako globoko, da zbode mozeg. Živina se v tistem trenutku zgrudi mrtva na tla brez krvi in brez živinske martre. Mrtva živina naj se pusti potem, da se ohladi, in kri se bode v žilah strdila tako, da se bode mogla z mesom vred rezati in prodajati. Mesar bode potem vsaj 30 do 50 funtov težjega vola prodal in bode od 10 do 15 gld. več za meso dobil. Pa tudi občinstvu bode lahko po nižji ceni ga prodajal. To mislim, da je istina; ali tudi to mislim, da je resnica, da ljudstvo, ako kri ostane v žilah, dobi boljše, bolj redivno in bolj okusno meso.

Ugovarjati se mi utegne, da meso bode rudeče, da ne bode tako lepo belo, kakor je zdaj; kuharice ga ne bodo hotele kupovati, da poleti ob gorkejem času bode takošno meso rado začelo gniti itd.

Tem ugovorom odgovarjam, da niso veljavni, kajti mesarji kakor kuharice ne poznajo nobenega družega mesa, kakor takošnega, kakoršnega se od starodavnih časov do zdaj mesarji prodavali in kuharice kuhale. To je le staro kopito in družega nič!

Poglejmo zajce, srne, jelene in drugo žival, ktero lovci vstrelijo ali drugi pobijejo; ta žival skor nič krvi ne zgubi. Ali ni takošno meso lepo, okusno in tečno? ali ga kuharice ne kuhajo in ne pečejo rade? Ako je pri divji živini dobro, zakaj bi pri goveji živini ne bilo? Ali mislite, da je mesar od kod ta patent dobil, da pri vsmrtanju živine kri strani meče? ali mislite, da samo kri je tista reč, ki je človek vživati ne sme?

O gorkih časih se mora vsako meso v ledenice dajati, ker meso je še le potem dobro

in okusno, ako ene tri dni na hladnem visi, da tako obleži. Meso koj po klanju ni zdravo in tudi ni okusno.

Da bi se pa to novo klanje za navadno vpeljalo, je potreba, da gosposke najpopred dadó očitne skušnje narediti, takošno meso, kjer je kri v žilah ostala, med ljudstvo v poskušnjo brezplačno razdeliti in po potrjenih skušnjah postavno zapovedati, kako naj mesar živino vsmrti, da ne bode en mesar tako, drug drugač ravnal in da trmoglavne kuharice ne bodo imele priložnosti si mesa izbirati.

Ta reč je gotovo iz javnih obzirov silno važna, zato prosim, naj jo izvedenci v pretres vzamejo, kajti več glav več vé, in nam svoje misli in pomislke po „Novicah“ naznanijo“.

V Ljubljani 23. svečana 1874.

P. Skalè,

učenik živinozdravilstva in
mestni mesooglednik.

Listnica opravištva.

G. J. M. kapl. v V.: Predzadnji list je bil oddan v saboto popoldne; št. 33. pošljemo še enkrat, poslali smo jo pa bili redno. Prilog Vam ne moremo poslati, ker jih več nimamo. Ravno to velja še dvema čč. gospodoma.

Umrli so:

28. marca. Janez Stadler, rokovičar, 67 l., za pljučnico. — Marija Hofmann, inst reva, 50 l., za mrzlico. — Anton Jerančič, zidar, 26 l., za kozami.

29. marca. Miha Perovšek, vrtnar, 50 l., za pljučno sušico. — Amalija Hauptmann, hči vdove posestniške, 13 l., za srčno napako.

Telegrafične denarne cene

30. marca.

Papirna renta 69.20. — Srebrna renta 73.60. — 1860letno državno posojilo 103.75. — Bankine akcije 962 — Kreditne akcije 205.15. — London 111.80. — Srebro 105.60. — Ces. kr. cekini —. — Napoleon 8.931/2.

Denarstvene cene.

28. marca.

Državni fond.		Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta		69 —	69.10
5% renta v srebru		73.55	73.65
Srečke (lozi) 1854. l.		98. —	98.50
„ „ 1860. l., celi.		103. —	103.25
„ „ 1860. l., petinke		108.50	109. —
Premijski listi 1864. l.		137.50	138. —
Zemljiščine odveznice.			
Štajarske po 5%		93. —	—
Krajske, koroške in primorske po 5%		86.50	—
Ogerske po 5%		75.50	75. —
Hrvaške in slavonske po 5%		75.50	76. —
Sedmogradske po 5%		73. —	73.50
Delnice (akcije).			
Nacionalne banke		962	964.
Unionske banke		117.75	118.25
Kreditne akcije		202. —	202.50
Nižoavstr. eskomptne družbe		850. —	860. —
Anglo-avstr. banke		125.50	126. —
Srečke (lozi).			
Kreditos po 100 gld. a. v.		168.25	168.75
Tržaške „ 100 „ k. d.		—	—
„ 50 „ „ „		53.50	54.75
Budenske „ 40 gld. a. v.		24.25	24.75
Salmove „ 40 „ „ „		32.25	32.75
Palfi-jeve „ 40 „ „ „		23.75	30. —
Clary-jeve „ 40 „ „ „		28. —	24.50
St. Genois „ 40 „ „ „		23.50	21. —
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „		20. —	24.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „		24. —	23.25
Srebro in zlato.			
Ces. cekini		5.27	5.28
Napoleonsd'or		1/8.92	8.94
Srebro		106.25	106.50

Jurij Dornik-ova

zaloga olja

v Trstu.

Pošilja se s poštnim povzetjem (Postnachnahme), s plačano colnino, vožnino (poštnino), posodo in vsemi drugimi stroški, do vsake postaje avstrijsko-ogrske monarhije, od 25 funtov dalje. — Zapisniki cene se dobé zastonj in franko.

(4-9)